

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podněty k reflexi o sociální etice

Téma sociální etiky je obsáhlé a má interdisciplinární charakter. Můžeme jmenovat filosofii, teologii, kulturní antropologii, právo, psychologii, sociologii, politologii, kulturologii a ekonomii. Sociální etika si musí zachovat vědecký charakter, má-li být zachován dialog mezi sociální etikou a dalšími rozvinutými vědními obory.

1. Úvod

Téma sociální etiky je obsáhlé a má interdisciplinární charakter. Můžeme jmenovat filosofii, teologii, kulturní antropologii, právo, psychologii, sociologii, politologii, kulturologii a ekonomii. Sociální etika si musí zachovat vědecký charakter, má-li být zachován dialog mezi sociální etikou a dalšími rozvinutými vědními obory. Sociální etika se nemůže vyhnout tématům z politické etiky, právní etiky, hospodářské etiky, ekologické etiky, etiky vztahující se k užívání techniky a technologií, sociální etika musí obsahovat kapitoly etiky vyplývající z práce ze sdělovacími prostředky. Každá část této vyjmenované etiky patří k celku sociální etiky.

2. Základní rozdělení sociální etiky

Sociální etika musí usilovat o individuální rozvoj člověka, má antropologickou dimenzi, nejen hospodářskou. Současně se musí věnovat rozvoji lidstva jako celku a zde vyjadřovat solidaritu s lidmi v nouzi. Jen realizace „nového humanismu“ umožní lidem zprostředkovat lidštější životní podmínky. Tyto dvě hlavní části musí umět sociální etika harmonicky propojit. Sociální etika si všímá jednotlivých příčin nespravedlnosti vůči jednotlivcům. Lidem se nedostávají buď hmotné prostředky nebo duchovní, dále kulturní a vzdělanostní dobra. Etika má diagnostikovat příčiny těchto nedostatků a nabízet podněty ke zjednání nápravy. Sociální etika má vychovávat lidi k péči o vlastní budoucnost. To se stává problémem mnoha občanů v různých částech světa, že zaměřují svou pozornost na „carpe diem“ bez jakékoli prozíravosti. Soukromé vlastnictví nabízí lidem podněty k péči o budoucnost, proto by sociální etika měla poukazovat na výchovné aspekty z práce na poli soukromého vlastnictví. Nedostatkem sociální etiky bylo mlčení před nespravedlivým zasahováním státu do soukromého vlastnictví. Sociální etika má umět vysvětlit, že nelze žít v ideálních iluzích o tom, že si všichni lidé budou rovni v hmotném zajištění a že socialistické sliby způsobí „ráj na zemi“. Z dnešního hlediska je zřejmé, že marxistická nauka o třídním boji a třídním rovnostářství je nepřijatelná. Úsilí o sociální spravedlnost je chvályhodné, ale neznamená v žádném případě slib sociální rovnosti. Sociální spravedlnost nemůže být vykládána ve prospěch lidí bez zájmu o práci na trhu práce a požadavcích na trhu práce. Pojem „sociální spravedlnost“ vyžaduje hlubokou analýzu a výklad, pak se ukáže, že tento pojem je velmi tvrdý vůči žebrajícím bez jejich snahy o přispění do obecného dobra lidského společenství. Povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů má zkoumat sociální etika a posoudit obě strany, zda jejich jediným zájmem není pouze zisk. Ten je jeden z nejdůležitějších faktorů těchto vztahů, ale není jediný. Pokud dominuje, pak vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli jsou velmi křehké a většinou končí rozpadem. Sociální etika si klade otázky po spravedlivé mzdě zaměstnanců a po spravedlivém výkonu zaměstnanců. Hranice výše zisku na obou stranách většinou nejsou definované a každá strana usiluje trvale o jeho větším objemu za cenu umenšení druhé strany. Tento přístup trvale nabízí konfliktní řešení. Sociální etika nemůže odhlížet od rodinné problematiky, rodinného soužití, výchovy v rodině, od vzdělávání dětí v rodině, od elementů, které destabilizují rodinu. Úloha státu spočívá především v péči o dobro celku. Stát se nemůže zříci zachování sociální

spravedlnosti, ale může nabízet mnohé podněty, které k sociální spravedlnosti vedou. Stát, pokud rozumně podporuje podnikání a zemědělství, bude prosperovat. Obyvatelé státu mají právo na spokojený, spravedlivý a klidný život. Sociální etika si klade otázky, zda stát svou úlohu plní dobře a kde jsou příčiny případného selhání. Stát se nemůže zříci sociálních úkolů, mezi které patří úsilí o stabilitu soukromého vlastnictví a podnikání, úsilí o spokojenost občanů v oblasti bezpečnosti, etického jednání všech spoluobčanů, má zasahovat tam, kde jsou porušována základní práva zaměstnanců (pracovní doba, nerespektování zákoníku práce, atd.).

Problematika sociální etiky má internacionální charakter. Na straně jedné existují státy s významnými civilizačními, technickými a kulturními výdobytky, na straně druhé existují státy, které trvale chudnou a nedokáží se vymanit ze stavu nesrovnatelné chudoby. Tyto státy patří do oblasti Latinské Ameriky a Afriky. Téma spravedlnosti a míru se stalo dlouhodobým požadavkem, který není po mnoho let splněn. Oprávněné tužby lidí nejchudších států světa se koncentrují na respektování jejich lidské důstojnosti, na sociální a hospodářský růst a na politickou svobodu. Sociální konflikty nemají jen tuzemský charakter, ale mají internacionální rozměr. Obyvatelstvo si uvědomuje, že život v chudobě si nezasloužilo, stalo se mnohem více obětí nespravedlivých zásahů jiných států a mocných mezinárodních společností do jejich vlastní země. Soudobé teroristické aktivity, kromě jiného, mají také sociální rozměr, ale tato sociální problematika není řešena. Náboženské konflikty patří také do oblasti sociální etiky. Náboženství je mocný fenomén, který je nutno stále poctivěji studovat, abychom rozuměli možným civilizačním střetům. Podceňování náboženství na život společnosti je velkou strategickou chybou nejen politiků, ale rovněž etiků. Náboženství má sílu zabránit sociálním pohromám a nabízí lidem hodnoty, které se zapomínají v technicky rozvinutých společnostech, jako je úcta k jednotlivcům, cit solidarity, spolupráce na obecném dobru a péče o ty, kteří jsou mravně pustlí. Avšak jednotlivá náboženství je třeba rozlišovat, protože některá mají škodlivý dopad na společnost.

Sociální pokrok v nejchudších zemích světa může zabezpečit hospodářský růst. Základem hospodářského pokroku je zmizení analfabetismu a růst ve vzdělanosti obyvatelstva. Vzdělání ale může být uskutečněno, až když lidé netrpí hladem. Etika vede k solidaritě s trpícími hladem na celém světě, která je pak doprovázena konkrétní pomocí, nejlépe typu „pomáháme, aby sis pomohl sám“. Sociální etika musí brát zřetel na solidární rozvoj lidstva. Žádný národ a stát nežije v izolaci, ani tak žít nemůže, proto je nutno podporovat sociální etikou společenství mezi národy. Všechny státy světa musí respektovat sociální spravedlnost, která chce odstranit vše nespravedlivé v ekonomických vztazích hlavně mezi národy bohatými a chudými. Prudký civilizační rozmach a ekonomický růst se nemůže stát bariérou v rozvoji chudých států. Tato situace je velmi vážná a před touto otázkou stojí politikové a ekonomové nejbohatších států světa. Pokud by otázka sociální spravedlnosti zůstala neřešena, způsobilo by to časem ohrožení samotných bohatých států, forem těchto ohrožení je mnoho. Pomoc chudým národům se stalo nutností a výzvou.

Sociální etika má vědomě pěstovat v myslích lidí povinnost solidarity. Je nutno zachovat respekt před prací a bohatstvím jednotlivých států, ale přesto je nutno vychovávat občany těchto států k solidárnímu rozvoji ostatních národů. Přebytky bohatých států jsou velké a nelze eticky připustit, aby se tyto přebytky ničily, místo aby se darovaly potřebným lidem.

Sociální etika se musí více věnovat tématům, které ohrožují humanismus v jednotlivých státech. Jedná se především o nacionalismus, rasismus a neofašistická hnutí. Sociální etika se musí dotazovat po příčinách těchto jevů, zkoumat je a pokoušet se je výchovnými metodami odstraňovat. Pokud by tyto negativní tendence přešly do celostátních rozměrů, pak by se státy začaly ohrožovat. Solidární svět může být zachován jen bez těchto negativních jevů a patologického jednání vůči humanismu. Sociální etika musí vnímat úbytek smyslu pro duchovní hodnoty u mladé generace a jejich zvýšenou agresivitu. Pokud budou mladí lidé orientováni jen na „mít“ jako realizaci smyslu života, pak taková společnost později bude kulturně a humánně upadat. Tyto problémy lze vnímat především u učňovské mládeže a mládeže málo vzdělané. Někdy se zapomíná na pojem „sociální citu“, který vede jednotlivce i společnost k pozitivnímu jednání k potřebným lidem, ke slabým a nemocným a zabráňuje jakékoli formě šikanování. K sociálnímu citu má sociální etika vychovávat. Sociální cit

nevyjadřuje jen pouhou solidaritu s potřebnými lidmi, ale je to také rozhodnutí věnovat své síly intelektu a vůli celku. Sociální službou by měli projít všichni mladí lidé, protože prostřednictvím této práce, nikoli jen teorií, se sociální cit rozvíjí.

3. Program činnosti sociální etiky

- a) Sociální etika má za úkol rozvíjet bohatství pojmu „lidská svoboda“ v souvislosti s naukou o etických základech společnosti a ceny důstojnosti lidské osoby. Člověk nemůže být redukován jen na komplex společenských vztahů.
- b) Sociální etika má nabízet podněty pro zaměstnavatele, aby se starali o celoživotní vzdělávání zaměstnanců a celkový rozvoj jejich osobnosti.
- c) Sociální etika má analyzovat hospodářský liberalismus a poukazovat na jeho meze.
- d) Sociální etika se má vyjadřovat k výši průměrných mezd ve společnosti, která má zajistit důstojný život lidí, aniž by byl narušen řád rodinného života. Podobně se má vyjadřovat k pracovní době zaměstnanců, aby byl zajištěn jejich odpočinek a právo na důstojný kulturní život.
- e) Sociální etika má zjišťovat fenomény násilí ve společnosti a poukazovat na jejich příčiny. Rovněž má poukazovat na důležitost zachování mírového soužití mezi národy.
- f) Velkým tématem sociální etiky je „sociální spravedlnost“. Toto téma je zapotřebí trvale rozvíjet a vštěpovat do vědomí lidí.
- g) Sociální etika nemůže přehlédnout problematiku pornografie a drog, obchodování s drogami a zločinnost vyplývající z tohoto obchodování.
- h) Nejen ekologické hodnoty má sociální etika chránit, ale má dbát na rozvíjení „humánní ekologie“, kterou se rozumí rodinné hodnoty a vytváření pro-rodinné mentality.
- i) Sociální etika musí podporovat vzdělanost obyvatelstva, protože jen tak se jednotlivec či jednotlivci uplatní na trhu práce. Současně má usilovat o podporu všech dobrovolných skupin, které konají charitativní práci.

Studijní prameny:

A. Anzenbacher, Křesťanská sociální etika. Úvod a principy, CDK, Brno 2004.

Jan Pavel II., Centesimus annus, encyklika z r. 1991.

R. Marx, H. Wulsdorf, Christliche Sozialethik, Bonifatius, Paderborn 2002.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hodnotící dotazníky jako obchodní sdělení v kontrolním plánu ÚOOÚ pro rok 2026](#)
- [Implementace směrnice o transparentnosti odměňování v České republice](#)
- [Když zaměstnanec daruje krevní plazmu](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Plán kontrol inspekce práce pro rok 2026](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [„Superdávka“ - proč dochází k posunu nároku a kdy bude vyplacena?](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Jak se vyhnout zákazu a postihu dohod o určování cen pro další prodej?](#)